

Nestačí těm velkým a mocným, že mají tisíc a jednoho pamfletistu, šmoka a literárního nádeníka, z nichž mohou vytrít ty nejhorší a z těch pak vybrat už pořádného padoucha, aby pokálel toho, kdo jim je trnem v oku.

Pierre-Augustin Caron de Beaumarchais /1784/

C e n z u r a v ě s k o s l o v e n s k u .

Radio Svobodná Evropa o tom hlásí. Úkolem cenzury je to, že veřejnosti zabránuje, aby se seznámila s některými psanými nebo tištěnými texty. Vytváří se nevyhnutelně situace neinformovanosti. Jestliže je zakázáno něco číst, musíme se ptát kdo zakázaný text přečetl - cenzor a nebo jeho agenti. Zakázání předpokládá, že informování z doměle škodlivého textu jsou alespoň Ti, kde za zakázání nesou odpovědnost. Cenzura tedy neisoluje od zakázaného textu jistou privilegovanou skupinu. A ta tedy smí číst to co ostatní nesmějí. Ano, cenzura rovná se diskriminace. Ti, kteří slídí zakázané texty vystavují vysvědčení podivuhodné odolnosti pro ty jež to stále trpí, především příslušníci inteligence. Cenzura dělí společnost na malou skupinku údajně dospělých a zbytek nezralých občanů. Cenzurou se předstírá, že cenzoři, kvalitou své neotřesitelné moudrosti převyšují druhé konsumenty cenzury a jsou rádi, že jejich maturita není podrobována příliš těžkým zkouškám. Mezi cenzorem a spotřebitelem je článek propagující rozhodnutí cenzorů a jež tvrdí o něčem, že to bylo s užitkem zakázáno. Nejsou to cenzoři, ale mají jejich náhory a ochotně rozšiřují tuto lež.

Praktickým příkladem je onen komentátor rozhlasové stanice Praha, který před několika dny prohlásil, že Solženicynovy knihy jsou v Sovětském svazu právem zakázány, neboť Solženicyn nemohl uspokojit ideově-estetické potřeby národa a jednotlivých čtenářů. Všechno nasvědčuje tomu, že komentátor, který uveřejnil tento výrok Solženicynovy romány nečetl. To, že jeho literatura má nízkou ideově-estetickou úroveň dle jeho tvrzení, tedy očekává, že i čtenáři přijmou jeho hodnocení. Je to složitá domněnka. Že se miliony lidí dají poučit o něčem co neznají, někým, kdo to rovněž nezná. Je to tedy velká pýcha u cenzora, který Solženicynovy romány četl a rozhodl, že jeho nevhodnost bude zdůvodněna nesplněním ideově-estetických potřeb. Očekává, že jeho agenti převazmou jeho výrok bez dotazů a především bez snahy skutečně se informovat o úrovni zakázané literatury. Je to již vyzkoušeno, že každý takový soud stejně apaticky převezme plaché publikum. Co se zde žádá je obecný stav odevzdanosti a tiché důvěry v člověka-cenzora, který všechno přečte, promyslí a zaujme stanovisko. Cenzura je také příkaz letargie - spočívající na nedostižně chlácholivých loktech autority.

Přesto upozorňujeme na stanovisko západních komunistických stran jež stále vehementně hlásají svobodu názoru a svobodu umělecké tvorby. Nedoporučujeme ovšem západní komunisty pozornosti československého publika jako obhájece myšlenek, které zastávají představitelé intelektuálního reformního hnutí v Československu a jímých východoevropských zemích. Pravda je na př., že Francouzská KS napadla Andreje Sacharova pro jeho údajné pokrytectví ve věci Pabla Nerudy ale přesto je politika KS Francie v kulturních a intelektuálních otázkách poučná. Francouzští komunisté neútočí na Sacharova jako na přízrak, který hází svůj stín na stěnu. Jsou proti cenzuře a prohlašují, že diskutovat lze s někým jehož stanovisko je známo. Proto slibují, že kdyby byli u moci nezakazovali by vydávání knih a prohlášení disidentů jako Sacharova a Solženicyna. Abychom něco mohli zamítnout musí to být publikováno, řekl nedávno člen vední FKS. Ze stjených důvodů odmítají útoky i italští komunisté. Před několika dny jejich deník "Unitá" informoval o intelektuálním životě v SSSR a napsal, že by toto napětí nevzniklo ve sféře jež by dovolovala uveřejňovat i knihy považované za negativní. Je nutno bojovat s odpůrci jen politickými a ideolog. prostředky. Je vidět, že v oficiálních komunistických kruzích v Paříži a Římě se odmítá představa, že by mohli být francouzští nebo italští občané diskriminováni cenzurou. V Praze a Bratislavě se tato diskriminace praktikuje téměř jako samozřejmost.

Prohlášení prof. J a n o u c h a.

Britský list "Times" dnes uveřejnil v rubrice dopisů, dopis československého jaderného vědce Františka Janoucha, který v něm mimo jiné podporuje, aby sovětský akademik Andrej Sacharov byl navržen na Nobelovu cenu míru. Ředitel britského rozhlasu Richard Owen k tomu připravil komentář tohoto znění :

V době, kdy sovětský tisk se zle obořuje na akademika Andreje Sacharova za to, že se odvolává k Západu a nabádá jej, aby neobtěžoval demokratické svobody v zájmu uvolnění napětí není snadné komukoliv ve Východní nebo Střední Evropě až teprve už ne veřejně známé osobnosti pozvednout hlas ve jménu kolegově. Toto je pravda hlavně o Československu, kde nyní vláda se vychloubá t.zv. normální situací. Většina československých liberálů, kteří měli podíl na úsilí Dubčekovy vlády o svobodnější a otevřenější formy společnosti byla buď vyštvaná do exilu nebo do mlčení. Profesor Janouch je jeden z mála Dubčekových stoupenců, který odolává oficiálnímu nátlaku, aby mlčel. Mohl nyní promluvit a to hlavně pro pověst, kterou se těší jako vědec v cizině, pověst jež se podobá té již má Sacharov v Sovětském svazu. Stejně jako Sacharov, Janouch je jedním z vedoucích jaderných fyziků své vlasti. Vystudoval na ústavě fyziky v Moskvě a Sverdlovsku a byl také náměstkem Evropské společnosti fyziků. Opět stejně jako Sacharov, Janouch často mluvil o sociálních problémech, které jsou mimo svět čisté vědy a odmítal stáhnout se do "slonovíkové věže" i když si prostořekostí ohrozil kariéru.

Protože Janouch odmítl schválit sovětský vpád do Československa, ztratil místo a postupem času mu bylo znemožněno jakkoliv vědecky pracovat. Nemohl pracovat, nesměl přijmout profesuru, kterou mu nabídla Švédská královská akademie. Trvale útočil na českosl. vedení, že se odchyluje od pramenů marxismu. Loni promluvil na obranu československých polit. reformátorů, kteří byli postaveni před soudy a obviněni z úkladů proti státu. Několik měsíců poté Janouch přímo sledoval vzor, který dal Sacharov a neoficiální výbor pro lidská práva tím, že protestoval proti tomu, že komunistická strana zakázala uveřejňování vědeckých prací těm, které ze svého středu vyloučila. Protestoval a poukazem, že zákaz se přičí právnímu řádu. X

Ve svém posledním prohlášení v němž se vyslovuje pro jmenování Andreje Sacharova knadidátem na Nobelovu cenu míru, se Janouch staví za Sacharovovy výzvy lidstvu, kterým jsou jak praví životně důležité pro budoucnost lidského rodu a jeho civilizace. Janouch ve svém dopise v dnešním vydání londýnských "Timesů" dělá paralelu mezi Sacharovem a jiným velkým jaderným vědcem dánským fyzikem Nielsem Bohrem, který značně přispěl k sestrojení jaderných zbraní a který před 25 lety zaslal proslulý otevřený dopis Spojeným národům, v němž píše o děsivých následcích toho hrozného objevu. Bohr v dopise se přimlouval za otevřený svět, čímž myslel součinnost států majících přístup k informacím a svobodné výměně myšlenek. Sacharov, píše Janouch navazuje na tradici Nielse Bohra tím, že žádá základní ochranu lidských práv ve všech státech jakožto podmínku k uvolnění napětí.

Šéfredaktor Josef V a l e n t a o vítězství socialismu.

Poznámku připravil redaktor Radia Svobodná Evropa Josef Lehota.

Šéfredaktor "Život strany" čelný novinářský funkcionář Josef Valenta ve svém článku se zamýšlí nad tím jaké úkoly vyplývají pro nástroj ideového působení v době kdy, citujeme: "období studené vojny je za námi a máme tu období charakterizované zmírněním napětí a spoluprací mezi národy, kdy vítězí politika mírového soužití států s rozdílným společenským zřízením". Jenže to všechno podle Josefa Valenty znamená, že boj mezi socialismem a kapitalismem nezmizel, ale trvá a bude trvat až do konečného vítězství socialismu v celosvětovém měřítku. Jde o boj nesmiřitelných systémů, který je již předem rozhodnutý, neboť ideje marx-leninismu jsou nepřemožitelné. A podle Valenty tedy nevyhnutelně zvítězí. Protože je to všechno takové jasné dokázal šéfredaktor "Života strany" a dokládá, že socialismus se prý nevyhýbá střetnutím v ideolog. oblasti a jsme dokonce za otevřený ideolog. boj. Pak přijde spolupráce mezi národy, důvěra a trvalý mír a hned potom zrazu následuje to nevyhnutelné vítězství. Na adresu těch, kterým se současně nabízí taková spolupráce říká, že to bude ten pravý mír bez napětí. Pravda není sám. Pokračování.

Celá řada východních státníků si současné uvolnění vykládá jako ústup nebo jako slabost Západu. Tato koexistence z pozice síly jak se hlásí skoro v celém sovětském bloku a se zvláštním potěšením v Československu skrývá v sobě nebezpečí velkých iluzí. Kdo je v pokušení chápat mezinárodní uvolnění jako vítězství komunismu nebo Sovětského svazu, jako jakousi tichou kapitulaci demokratického světa ten jen reprodukuje starou mentalitu studené války, starého ducha konfrontace.

Každou chvíli je v českoslov. oznamovacích prostř. některý západní časopis, spisovatel nebo novinář, politická strana nebo světonázorové hnutí kritizovány. Stačí povědět nebo napsat něco kritického o Sovětském svazu, něco pozitivního řekneme o Sacharovovi, něco o kulturní politice Československa o současné cenzuře nebo přívržencích polednové politiky a jsou hned zařazeni mezi nepřítel uvolnění, za reakčníky a nebo jejich pomahače. Dnes to může být na př. nositel Nobelovy ceny Heinrich Böll, rakouský kancléř Kreisky neb italský socialistický vůdce Nenni. Nic proti tomu, aby i komunistické oznamovací prostředky kritizovaly koho chtějí, jak je však na sovětské t.j. československé straně někdo pronásledován říká se tu západním politikům, oznamovacím prostředkům a i publicistům co si mají myslet tak tato snaha je nereálná. Ve svých důsledcích pro politiku uvolnění zcela chybá.

B r e ž n ě v v T a š k e n t u .

Je to již druhá Brežněvova návštěva v Sovětské Střední Asii v několika posledních týdnech. Opět se zúčastnil oslav tentokrát výročí utvoření Uzbeké lidové republiky v občanské válce. Tak jako minulý měsíc v Kazachstanu Brežněv věnoval část svého projevu sovětské zahraniční politice. Redaktorka BBC Evelyn Anderssonová komentuje :

Středoasijské sovětské autonomní republiky Kazachstan a Uzbekistan leží v prostoru, kde probíhá hranice s Čínou a byly zřejmě vhodným místem, aby Moskva vyjádřila své stanovisko k čínsko-sovětskému konfliktu. To je asi také jeden z hlavních důvodů proč se Brežněv rozhodl v tak rychlém sledu navštívit obě republiky. Stejně tak jako před několika týdny v Alma-Atě, v Taškentu zdůrazňoval, že se mohlo lehce dosáhnout smíru a přátelství mezi Moskvou a Pekingem, kdyby tu nebylo ostrých útoků, ze strany dnešního čínského vedení. Přiznal, že je stále ještě brzo hodnotit význam X. sjezdu KS Číny. Přiznal také, že předseda čínské vlády Čou-en-laj vyjádřil naději na vytvoření, když už ne přátelských alespoň mírových vztahů mezi Sovětským svazem a Čínou. Avšak daleko důrazněji než asi před měsícem v Alma-Atě Brežněv prohlásil, že honosná slova vyznějí prázdně nebudou-li podložena odpovídajícími činy. *

Kromě toho řekl, že Moskva nabídla, že s Čínou uzavře smlouvu o neútočení. Peking nejen, že na to neodpověděl, ale naopak zvýšil své hanlivé útoky na Sovětský svaz. To je vlastně pravda, pravda je ale i to, že Moskva a její spojenci napadají stejně, ne-li ještě ostřeji Čínu. Je také pravda, že se otázka uzavření smlouvy o neútočení mezi oběma komunistickými obry dotýká klíčové otázky hranic. Dokud se obě země nedohodnou na vymezení těchto hranic a dosud se jim to nepodařilo i přes dlouhá léta vyjednávání, nemělo by uzavření takové smlouvy prakticky žádný význam. Toho si je vědom Brežněv, stejně jako kdokoliv jiný. Jeho nové útoky na Čínu obsažené v jeho posledním projevu, jsou proto jen dalším krokem v této zdlouhavé válce slov. Musíme alespoň doufat, že to neznamená nic víc.

K r y t y v P e k i n g u .

Tisková kancelář UPI přinesla koncem minulého týdne další podrobnosti z Pekingu o tom, jak tam budují obravské prostory pod zemí, aby byli připraveni pro případ sovětského atomového útoku před nímž čínské vedení v poslední době opět varovalo. Zpravodaj UPI se zúčastnil exkurse v ulici Da-ša-la, která patří k nejstářší čisti a obchodně nejživějšímu středisku hlavního města. Ve velkém textilním obchodě se stisknutím knoflíku odsunul ohromný regál a otevřen jeden z tisíců vchodů do mohutného podzemního labyrintu. Podle informací jichž se dopisovateli UPI dostalo od člena revolučního výboru svazu prodáváčů a prodavaček ulice Da-ša-la podzemní prostory pojmu po případě desettisíce lidí. Kryty tvoří ohromnou podzemní síť a jsou vybudovány 7 metrů pod zemí. Patří k nim podzemní dobře zásobené kuchyně, nemocniční sály, toalety,

dokonce školní třídy, továrny, dílny. Podle odhadu čínských odborníků by bylo teď možno i v případě nepředvídaného sovětského nukleárního útoku zachránit životy asi 80 % ze 7 milionů obyvatel Pekingů a podobně jako Peking jsou připravena i janá velká čínská města. S budováním této protinukleární obrany se začalo v Pekingů už v březnu 1969.

Situace d i s i d e n t ů v SSSR.

U čelného sovětského disidenta byla provedena prohlídka, při čemž bylo zabaveno mnoho západních a neoficiálních sovětských publikací, Tvěrdochlebovův psací stroj, kamera a nahrávačka. Den na to 28. srpna 1973 byl Tvěrdochlebov odvezen do centrály KGB a tam 5 hodin podroben výslechu. V článku "Sandy Times" je zmínka, že by mohlo jít o shromažďování materiálů, což by se eventuelně dalo použít proti Sacharovovi a jiným členům Výboru pro lidská práva. Tvěrdochlebov z výboru odstoupil v prosinci minulého roku avšak veřejně prohlásil, že zůstává solidární s jeho cíly.

Na konci minulého týdne se v některých sdělovacích prostředcích objevily zprávy z Moskvy, že sovětský generál Grigorenko, který patří do čela hnutí nekonformních občanů bojujících za prosezení lidských práv v Sovětském svazu byl propuštěn z vězenské psychiatrické kliniky poblíž Kaliningradu do všeobecné nemocnice. Záhy na to však došly jiné informace Reutherovy tiskové kancel. i UPI z nichž vyplynulo, že tomu tak bohužel není. Psychiatrická komise jež se zabývala Grigorenkovým případem sice opět potvrdila, že nepotřebuje psychiatrické ošetření avšak příslušný soud v Kaliningradě toto rozhodnutí zvrátil. Jako úlevu pro Grigorenka povolil to, že může být převezen do Moskvy, kde bude blízko své ženy. S těmito klinikami pro duševně choré byli nuceni udělat zkušenost i jiní známí nekonformní občané jako je Vladimír Bukovskij uvězněný v pracovním táboře a Alexandr Jesenin-Volpin jemuž byla v minulém roce umožněna emigrace ze Sovětského svazu.

Zdalších zpráv západních dopisovat. o Pjotru Grigorenkovi vyplývá, že byl nyní zproštěn procedury léčení drogami, které vedou k otupení duševní dispozice. Avšak po dlouhém "léčení" na jedno oko zcela oslepl a jeho zraková schopnost vnímat druhým okem je značně omezena. Pjotru Grigorenkovi je dnes 66 let a dostalo se mu za II. svět. války vysokých sovětských vyznamenání. Až do roku 1961 byl docentem kybernetiky na Akademii v Moskvě. Když na půdě strany kritizoval Chruščovovu politiku, byl nucen toto místo opustit. Nebyl souzen, avšak prošel 15 měsíců v psychiatrických klinikách. Byl ovšem vyloučen ze strany, byl degradován a zbaven nároků na pensi. Grigorenkovo jméno se vyskytovalo často v souvislosti s demonstracemi proti rozsudkům nad Siňjavským a Danielem. Odeslal řadu dopisů proti tomuto a jiným procesům, exponoval se a v protestech proti okupaci Československa v srpnu 1968. V r. 1969 odjel do Taškentu, aby se zúčastnil obhajoby 10 krymských Tatarů. Při tom byl zatčen a od té doby byl zbaven svobody.

S i t u a c e v R V H P.

Situace ve východní E-vropě, která jak se zdá se v roce 1971 dynamicke rozvíjela se v uplynulém roce zpomalila. Objevují se předpovědi, kdy bude dosaženo integrace. Téměř rok se už nemluví o r. 1985, místo toho se hovoří o 20-25 letech, ale nůvádí se pevná lhůta. Nedávná konfernce východoevropských a sovětských národohospodářů jež se konala v Budapešti naznačila jaké náhory nyní panují v RVHP. Odborníci, kteří nepohybně mluvili se souhlasem svých vlád se dohodli o obrysech strategie při jednání s kapitalistickými státy na dobu 20-25 let. V rámci této strategie by se mělo dovážet méně zboží, uzavírat více dohod se soukromými firmami na Západě. Také by se měly ve větším rozsahu vyměňovat licence a východoevropské státy by se měli účastnit nových mezinárodních měnových dohod. Tento poslední bod je velmi důležitý. Jednou ze zásad východoevropské hosp. teorie a politiky bylo, že monopol plánování a zahraničního obchodu uchrání členské státy RVHP v měnových krizích Západu. Ale na Budapeštské konfernci se dospělo k názoru, že soc. státy se nemohou vyhnout důsledkům měnových nesnází kapital. zemí, které se nyní staly velmi akutní. Sovětskí zástupci na této konfernci nevystoupili proti tomuto názoru. Toto nové stanovisko je zřejmě důsledkem národohospodářských událostí v uplynulém roce.

Vzhledem k nepříznivé situaci v Sovětském zemědělství, začal Sovětský svaz dovážet americkou pšenici. Toto v příštím roce asi potrvá. Ostatní členské státy RVHP budou také muset nakupovat obilí, které potřebují na mezinárodním trhu. Kromě toho se Spojené státy stanou hlavním odbytištěm sovětské ropy a zemního plynu, takže sovětské dodávky do Polska, Československa, Maďarska a vých. Německa zůstanou na úrovni již mají dosáhnout v r. 1975. Členské státy RVHP si taky budou muset obstarat další suroviny mimo Sovětský svaz. Sovětský svaz bude rovněž spolupracovat v technice a technologii se Spojenými státy a členské země RVHP se budou muset omezit na ~~žitné~~ pomocné sektory. Členské státy RVHP si uvědomují jak to vyjádřili v uplynulých 12 měsících, že při modernizaci a rozvoji nových průmyslových odvětví se musí spoléhat sami na sebe. Ovšem bylo by omylem se domnívat, že RVHP přestane být efektivní. K plné průmyslové a měnové integraci ve vých. Evropě asi bude dosaženo mnohem později než se očekávalo na Bukureštské schůzi RVHP v r. 1971. Ale průmyslová normalizace a harmonizace ekonomických postupů bude pokračovat. Integrace tedy ne bude probíhat co nejrychleji i když dosavadní tempo zůstane nedotčeno. Návrhy vyjádřené v Budapešti na to, aby se státy RVHP chopili nějakého nového měnového uspořádání, by znamenalo, že RVHP by mohla dosáhnout mezinárodní směnitelnosti dříve než směnitelnosti vnitřní.

K hodnocení vlády presidenta A l l e n d a.

Na vládu presidenta Allenda se vyskytly ve světě různé hlasy. Jedny ho oslavovali jiné odsuzovali. Jedny ho řprovnávali k vládě Alexandra Dubček a psaly o tom jako o tragedii. Zatímto další se pokusili o nějaké objektivní hodnocení.

Anglický týdeník "The Economist" píše : Truchlit za Allendem jako za liberálem bez ohledu na jeho marxistické ambice by bylo chybou. Některé listy ho přirovnávali k Alexandru Dubčekovi neboť tvrdili, že se oba pokusili dát socialismu lidskou tvář a přitom prý byli rozdraceni svévolně. V prxi všichni ti co hlásali tuto analogii zřejmě nevěděli, že Čilská komunistická strana byla jednou z prvních mimo země Varšavského paktu, která uvítala sovětský vpád do Československa, jež udělal konec Dubčekovu experimentu. Znamená to, že Allende a Dubček se ubírali opačným směrem. Dubček se pokoušel z Československa udělat stát, který by nebyl tak vázaný na Sovětský svaz, zatímco Allende a chilští komunisté chtěli udělat z Chile jakési latinsko-americké Československo. Sovětská armáda vpedla do Prahy, aby vyloučila možnost plurality, ale chilská armáda převzala moc v Santiagu, aby naopak pluralismus zachovala. Armáda to provedla nerada až když bylo jasné, že Chile má jen na vybranou buď nezměnitelnou marxistickou diktaturu, anebo vojenský zásah, který by takový levicový převrat znemožnil.

Allende se všeobecně líčí jako mírumilovný člověk, který by se nikdy ne uchýlil k násilí když byl u moci. Allendovi apologetové projevují neznalost politických dějin. Allende byl zakladatel a první předseda Organizace latinsko-americké solidarity s ústředím v Havaně, která byla vytvořena v r. 1967, aby podporovala ozbrojené povstání na celé západní polokouli. Když vyhrál ve volbách v r. 1970 vyhrožoval Allende, že pomaluje Santiago krví odmítne-li Kongres potvrdit jeho zvolení. Byl spřízněný s několika členy hnutí "Revoluční levice" a obklopil se tělesnou stráží z budoucích guerill této skupiny. Ale to vše je ~~xxxx~~ triviální ve srovnání s tvrzením tohoto týdne členů vojenské vlády a předsedy křesťansko-demokratické strany, podle nichž Allendův režim chystal minulé pondělí "xx noc dlouhých nožů" v níž měli být zavražděni všichni hlavní opoziční vůdci avojenští velitelé. Zda jsou tato tvrzení pravdivá bude možné zjistit až generál Pinochet uveřejní dokumenty o nichž řekl, že byly nalezeny v kanceláři komunistického ministra vnitra. Ale mohla by být pravdivá připomeneme-li si levicová spiknutí minulého měsíce zavraždit námořní důstojníky Vařparaiské posádky. Dokáže-li vláda své tvrzení znamená to, že chilští komunisté připravovali vražedný puč přesně podle puče indonéskýmkomunistů, kterým se jen tak tak nepodařil v r. 1965. Co se nezdařilo v Djakartě mohlo se zdařit v Santiagu, kdyby ozbrojené síly nebyly zasáhly včas. Ne-pochybně všichni stoupenci Allenda tuto myšlenku zavrhnou jako černou legendu neobjeví-li se nevyvratitelné dokumentární důkazy. Ale jsou i další důvody pro to se domnívat, že levice se chystá udeřit dřív, než k tomu mohla mít příležitost druhá strana. Jedním z takových náznaků je obrovské množství zbraní nalezené po puči v Santiagu. Jen v Allendově paláci a jeho soukromé residenci

bylo dost zbraní, aby se jimi vyzbrojilo 1000 mužů. Ti kteří přirovnávají Allenda ke Klementu Attleemu nebo Bevanovi by se měli zamyslet nad tím co by se stalo, kdyby bylo odhaleno, že tito britští politikové vlastnili zbraně v podobném měřítku. Pak ovšem je tu ještě "nepatrná" záležitost týkající se zhruba 14.000 extrémistů ze zahraničí, kteří prováděli revoluční práci v Chile. Současní ministři v Chile jsou většinou profesionální vojáci, kteří se až do poslední chvíle drželi ideje, že ozbrojené síly se nemají míchat do politiky. Právě Allende je první zavlekl do politiky, když vytvořil řadu ~~vojenských~~ vojensko-civilních kabinetů, aby zastrašil opoziční strany a zkompromitoval ozbrojené síly ~~spoluprací~~ spoluprací se svým režimem. Členové nové vlády se z vlastní zkušenosti stali zuřivými antikomunisty, ale jejich společenský postoj není naprosto reakční. V tomto stádiu opoziční vůdci netouží po nových volbách, chtějí aby vojenské síly nesly břemeno řešení hospodářské krize, získání zahraniční pomoci a investic, potlačení guerillových band. Časem se bude muset najít cesta jak vrátit uznávané civilní vůdce k politice. Generály čeká problém, který by mohl být nejobtížnější a to jak skoncovat s mýty o Chile, které tak zaujaly představitelů soc. demokratů jakož i extremistických skupin v zahraničí.

S m r t P a b l a N e r u d y .

Ze zpráv došlých z Chile zaznamenejme zprávu o smrti básníka Pabla Nerudy. Zemřel na Mariánské klinice v Santiagu, a jako bezprostřední příčina smrti byla oznámena srdeční slabost. Pablo Neruda, který byl v roce 1971 vyznamenán Nobelovou cenou za literaturu byl členem ÚV KS Chile a dlouholetým přítelem prezidenta Salvadora Allenda. Zastával několikrát i funkce v diplomatických službách své země. Za Španělské občanské války byl chilským konsulem v Madridě. Allende jmenoval Pabla Nerudu velvyslancem v Paříži odkud se koncem minulého roku pro špatný zdravotní stav vrátil do vlasti. Neruda je jeho pseudonym. Jeho vlastní jméno je Ricardo Reyes Bascalto. V sobotu koncem týdne navštívil Pabla Nerudu v nemocnici švédský velvyslanec Harald Edelštam, který jak zaznamenává UPI řekl švédskému deníku "Expressen", že vojenská junta v Chile dala nemocnému básníku dovolení odletět do Mexika. Mimořádně špatný zdravotní stav mu cestu nedovoloval. Za Pabla Nerudu intervenovala v Santiagu řada významných osobností, mezi jinými tam došel na adresu junty i apel sovětských bojovníků za lidská práva profesora Andreje Sacharova a spisovatelů Vladimíra Maximova a Alexandra Galiče.

K o s y g i n v J u g o s l á v i i .

Poznámku připravil Dalibor Žák ze stanice Svobodná Evropa.

K návštěvě Alexeje Kosygina v Jugoslávii uveřejnila agentura Tanjug v předvečer příletu sovětského min. předsedy do Bělehradu zprávu svého diplomatického redaktora Velimira Budimira. Svým způsobem je zajímavé, že tento novinářský příspěvek připadl Velimiru Budimirovi, neboť si leckdo pamatuje, že se tento dopisovatel Tanjugu znelíbil t.zv. normalizátorům a byl vypovězen z Československa.

Ve zmíněné nedělní zprávě jug. novinář na jedné straně chválí styky své země se Sovětským svazem jež se vyjasnili po výměně návštěv Leonida Brežněva a Josipa-Broze-Tita v posledních dvou letech. Ale na druhé straně neskrývá, že v těchto stycích existují i nadále jisté potíže. Podle Velimira Budimira je oboustranné porozumění pro názorové rozdíly a to je možné na základě dodržování zásad Bělehradské deklarace z roku 1955 ve které Sověty uznaly jak zvláštnost jugoslávského vývoje tak právo Jugoslávie na vlastní metody výstavby socialismu.

Kosygin bude hostem i prezidenta Tita na Brioni a bude řešit se svými hostiteli mnoho otázek. Je možno očekávat, že v popředí jeho rozhovorů budou otázky z oblasti hospodářské což je oblast jež nebyla rovněž ušetřena jistých potíží a problémů. Jak však podotkla zpráva "Associated Press" z Bělehradu jde v jugosláv.-sovětských kontaktech na vysoké úrovni vždy o jakousi aktualizaci zásad Bělehradské deklarace. Promítnuto do situace po konferenci neangažovaných zemí v Alžíru na které se prezident Tito neexponoval jako propagátor sovětských tezí. Znamená to, že Kosyginova návštěva nesmí kompromitovat jugoslávské pojetí světových problémů. Promítnuto na jugoslávskou scénu znamená to, že pokračování upevnování úlohy Svazu komunistů jež provázejí nové zákroky proti nositelům t.zv. liberálních tendencí nemá být chápáno jako ústup od vlastních forem společenského zřízení a jmenovitě od výstavby samosprávného systému. Vlemir Budimir to definoval formulací - Kosygin bude mít příležitost seznámit se osob-

ně a podrobně se změnami v Jugoslávii jak se odrážejí v reformě ústavního systému a fungování samosprávy pracujících. A nebo řečeno slovy bělehradského dopisovatele západoněmeckého deníku "Frankfurter Allgemeine-Zeitung" Razumovského - oficiální kruhy v Jugoslávii trvají na tom, že tvrdší kruhy uvnitř znamená také upevnění nezávislosti navenek.

K nejzajímavějším bodům Kosyginova programu v Jugoslávii patří nesporně jeho plánovaný výlet do Skoplje hlavního města Makedonie. Je známo, že makedonská otázka zůstala jablkem sváru mezi Jugoslávii a Bulharskem. Na postoj Bulharska, které neuznává existenci zvláštní makedonské národnosti zaútočil nedávno jugosláv. stranický orgán "Komunist". Agentura Reuther ve své pondělní zprávě dodává, že útok byl výzvou Sovětskému svazu, aby působil na změnu bulharského postoje. V předcházející zprávě nadhodil "Reuther" možnosti ve spojitosti mezi nedávnou návštěvou Leonida Brežněva v Sofii a Alexeje Kosygina v Jugoslávii. Zkrátka a dobře existuje dost aspektů, které dělají z přítelův sovětského min. předsedy do Jugoslávie zajímavou událost.

K i s i n g e r v O S N .

Ředaktor BBC Anatol Goldberg píše :

Kisinger jakožto ~~nově~~ pověřený prezidentem Nixonem, aby dosáhl mírového urovnání ve Vietnamu a vůbec všeobecného uvolnění napětí hrdě vyjmenoval všechny úspěchy Spojených států a i ty na kterých ~~js~~ mají Spojené státy podíl. Je samozřejmo, že některé jsou nedostatečné. Na př. příměří na Blízkém Východě, které je však přece jen lepší nežli válka. Kisinger uznal, že přes určitý pokrok trvá podezření, neboť některé státy pokládají uvolnění napětí jen za taktiku, kdežto další se domnívají, že obě supervelmoci se chtějí dohodnout na jejich úkor. Kisinger zdůraznil, že nic takového se neděje a že Spojené státy by to odmítli udělat. Pravil dále, že Spojené státy se nikdy nespokojí s napjatým příměřím. Chtějí svět v němž bude rozhodovat zákon a v němž budou mít všichni základní lidská práva.

USA budou nadále rozvíjet vztahy s Čínou, Kisinger upozornil na to, že je třeba podporovat příměří v Indočíně což je příliš optimisticky řečeno, neboť v Kambodži příměří není.

Samozřejmě, že se budou rozvíjet vztahy se Sovětským svazem. Spojené státy budou dále jednat o omezení strategických zbraní, což jak řekl Kisinger je vrcholně důležité a vyjádřil naději, že se dosáhne nějakých výsledků. Kisinger zdůraznil, že Spojené státy nikdy neopustí spojence a přátele. Zahraniční politika USA zůstává tedy celkem beze změn a Kisinger to potvrdil jasně a působivě. To byl zřejmě hlavní cíl jeho projevu. Nových praktických návrhů měl málo. Řekl, že mírová mašinerie Spojených národů je stále velmi neuspokojivá a prohlásil, že Amerika je ochotna uvažovat o tom jak umožnit Radě bezpečnosti zasahovat rychle v případě potřeby a hrát centrálnější úlohu při organizování mírových operací. Navrhl aby se Japonsko stalo stálým členem Rady bezpečnosti a aby Jižní a Severní Korea byly přijaty do Spojených národů. Jeho další návrhy setýkaly řešení hospodářských a technických problémů. Navrhl, aby se svolala světová konference, jíž by se zabývala problémem zajištění potravin pro všechny národy.

N a p j a t é v z t a h y m e z i U S A a Z á p . E v r o p o u .

Západoněmecký list "Bayerische Zeitung" píše, že Brandt odmítl dělat politického vůdce západní Evropy v jednání se Spojenými státy, ale jeho postoj jako upřímného státníka za sjednocení Evropy se této funkci mezi evropskými spojenci Ameriky velmi přibližuje. Je pravděpodobné, že prezident Nixon se rozhodne až na základě rozhovorů s Brandtem zda svoji cestu po Evropě nastoupí tak jak ji plánoval.

V novinách "Süd-Deutsche Zeitung" čteme : Atlantický dialog se od samého začátku nacházel v nebezpečí, že se zvrhne do takové formy, které se řečí lidu říká "čachry". Nixon a jeho ministr zahraničních věcí Kisinger užívají všechny dovolené triky. Sotva se ministři zahraničních věcí Společného trhu dohodli na tom, že budou hovořit jedním hlasem a pověřili svého předsedu Anderssona k rozhovorům s Kisingerem, vzpoměli si Američané na staré a osvědčené "rozděl a panuj". Nixon nepozval jen Brandta k rozhovorům, ale i předsedu Evropské komise Ortollého. Ministr zahr. věcí Kisinger hovořil se Schellem a i jinými ministry zahraničních věcí Evropského společného trhu, aby svoje návrhy změnil. Současně vykonává Nixon nátlak. Jak se šíří zvěsti, že jeho cesta do Evropy je nejis-

tá, tak se za tím skrývá i dříve naznačovaná hrozba, že dohoda o snížení ozbrojených sil se Srovněty bude uzavřena bez ohledů na země Atlantického společenství. Z vnitropolitických příčin by však Nixon rád udržel rozhovory s Evropany na té jisté úrovni jako s Čínany a Sověty.

Zasedání měnového fondu v N a i r o b i.

Referuje redaktor Svobodné Evropy Vladimír Kacerovský :

V keňském hlavním městě Nairobi byla zahájena konference dvou washingtonských institucí Mezinárodního měnového fondu a Národní banky pro obnovu a rozvoj. Taková zasedání jsou svolávána dva roky za sebou do Washingtonu a mezitím za hranice Spojených států. Konference je dosud největším shromážděním min. financí, jejich zástupců, poradců a ředitelů ústředních bank 126 členských států.

Keňský prezident Jomo Kenyatta v zahajovacím projevu řekl, že příkazem doby není jen řešení světových měnových problémů avyslovil naději, že v Nairobi bude dosaženo měnové dohody na základě kompromisu a mezinárodního dorozumění. Svět nemůže pokračovat na dosavadní cestě řekl Kenyatta k 3.500 účastníkům konference. Učiní-li to dodal vzniknou nevyhnutelně měnové a hospodářské situace podobné těm, které byly před 40 lety. Keňský prezident kritizoval jednostranná opatření států z posledních dvou let a poznamenal, že rozvoje země stále více ztrácí půdu užít ekonomickou rezervu, která je dělí od vyspělých států. Zatímco v popředí debaty v Nairobi jsou měnové záležitosti, hlubší krizi, které čelí mezinárodní společenství představuje hospodářský a společenský vývoj národů celého světa zdůrazňuje prezident J. Kenyatta.

Předseda Světové banky Robert McNamara snad největší obhájce práv chudých zemí oznámil na pětileté období 1974-1978 rekordní rozpočet 22 miliard dolarů jež má pomoci milionům lidí v nevyvinutých zemích, kteří jsou jak řekl sužováni nemocemi, nevzdělaností a bídou. Robert McNamara označil nynější pomoc třetímu světu za citelně nepřiměřenou a kritizoval nespravedlivé obchodní bariery postavené průmyslovými státy. Přibližně 800 milionů lidí žije z necelých 30 amerických centů obilí na den, prohlásil McNamara a otázal se zda svět, který toleruje takovou bídu nezanedbává základní povinnosti uznávané odedávna civilizovanými lidmi.

Nový ředitel Mezinárodního měnového fondu Holanďan Johannes Witefes vyzval zúčastněné země, aby spojeným úsilím zastavili nápor inflace a předpověděl, že měnová reforma zmírní inflační tlak. Příslušný návrh bude předložen správní radě Mezinár. měnového fondu do 12 měsíců a nezbytný ratifikační proces si vyžádá dalšího roku. Všeobecně se očekává, že základem nové měnové soustavy budou z.t.zv. zvláštní práva čerpání vytvořená v r.1968 a zavedená počátkem roku 1970. Tehdy přiřkl měnový fond všem účastníkům měnové soustavy určitý nárok na tvrdé valuty a umožnil vyměnit tyto poukázky za volně směnitelnou měnu v případě, že jejich platební bilance vykázaly přechodné schodky. Protože zvláštní práva čerpání se řídí podle toho jak se vyvíjejí platební bilance zúčastněných zemí hovoří se také o "papírovém zlatu". Skutečnost je, že zavedením zvláštních práv čerpání značně pomohlo mezinárodnímu obchodu, který již delší dobu trpěl nedostatkem platebních prostředků v důsledku dynamického vývoje výměny zboží za stále citelnějšího nedostatku zlata.

Na nedělním zasedání v Nairobi si t.zv. výbor 20 jež byl pověřen vypracováním návrhů na měnovou reformu stanovil jako nejzazší termín ke splnění úkolu 31. července příštího roku. Už to naznačuje jak složité jsou problémy, které řeší a jak těžké bude prosadit nezbytné kompromisy. Důležité však je jak řekl na této schůzce americký ministr financí Georg Schulz, že členové výboru projevili politickou vůli dosáhnout dohody.

Po letech revalvací a devalvací měn existuje stálý nepokoj na devizových trzích a po vlně inflace jež zasáhla takřka všechny státy, stává se stále jasnější, že těžkosti s měnovým systémem se netýkají pouze bank a velkých firem, ale že následky zasahují do soukromého života každého jednotlivce. Není protochyb o tom, že jednou z hlavních příčin současné inflace je sepětí nynějšího měnového systému s americkým dolarem. Takřka všichni účastníci Měnového fondu v Nairobi se shodli v tom, že nyní třeba hledat novou cestu ke stálejšímu řešení měnové krise.

V o l b y v A r g e n t i n ě .

Podle očekávání byl v nedělních argentinských volbách zvolen prezidentem Juan Peron a do funkce vicepresidenta jeho žena Isabella. Podle ještě ne zcela úplných volebních výsledků vyslovilo se pro Perona více než 60 % voličů, zatímco jeho nejsilnější protikandidát Carlo Baldini se musel spokojit s podílem kolem 24 % hlasů. V Buenos Aires Perón nedosáhl většiny nad 50 %. Perón vládl v Argentině od roku 1946 do roku 1955 a v důsledku vojenského převratu byl nucen odejít do exilu v němž pobyl více než 18 let. Ve zprávách z poslední doby se objevovali zmínky o tom, že jeho zdraví není nejlepší. Když se 12. října ujme své funkce bude mu 78 let. Peron oznámil, že chce vytvořit vládu jež by měla řešit obtížné hospodářské, společenské a politické problémy země.

S i t u a c e v B o l i v i i .

Ministr vnitra Walter Castro vydal prohlášení na tiskové konferenci, že v souvislosti s přísaháním zatkl bolivijské orgány téměř 100 politických představitelů. V čele bolivijské vlády je nyní generál Hugo Balzer Toares, který před 2 roky svrhl levicový režim generála Juana Tore Torreresse, který se dostal k moci po nevydařeném vojenském puči. Generál Balzer převzal vládu po krátké, ale krvavé občanské válce. Bolivie má 4,5 milionu obyvatel a 75 % Indiánů. Roku 1825 získala nezávislost a od té doby zažila přes 180 povstání. Kubánský revoluční CheGuevara si vybral kdysi Bolívii jako stan pro záškodnické akce v celé Jižní Americe.

N o v á k n i h a L a d i s l a v a M ě a č k a .

V této nové knize do které spojil 7 novel z nichž některé čeští čtenáři poznají z televizní inscenace rakouské televize. Vstupuje jako spisovatel na nový literární terén. Témou jeho novel není už politický zápas mas, ale osud člověka jednotlivce proti extrémním situacím. O nové knize Ladislava Měčka, kterého sovětská agentura Novosti před časem vyhlásila za literární mrtvolu a jehož díla získávají stále větší ohlas u čtenářů na Západě.